

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 6MCdo/5/2014
Identifikačné číslo spisu: 1411200739
Dátum vydania rozhodnutia: 24.02.2016
Meno a priezvisko: JUDr. Rudolf Čirč
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2016:1411200739.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu Mgr. K. C., bývajúceho v D., proti žalovaným 1/ Ing. K. C., bývajúcej v D. a 2/ Ing. K. C., bývajúcemu v D., obom zastúpeným spoločnosťou SHM PARTNERS s.r.o., so sídlom v Bratislave, Svätoplukova 28, v mene ktorej koná ako konateľ advokát JUDr. Miloš Škorec, o určenie neplatnosti závetu a listiny o vydedení, vedenej na Okresnom súde Bratislava IV pod sp.zn. 11C 52/2011, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Okresného súdu Bratislava IV z 10. októbra 2012 č.k. 11C 52/2011-95 v spojení s opravným uznesením zo 7. januára 2013 č.k. 11C 52/2011-107 a proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 28. februára 2013 sp.zn. 3Co/105/2013, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky z r u š u j e

1/ rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 28. februára 2013 sp.zn. 3Co/105/2013 v časti potvrdzujúceho výroku, ktorou bol potvrdený rozsudok Okresného súdu Bratislava IV z 10. októbra 2012 č.k. 11C 52/2011-95 v spojení s opravným uznesením zo 7. januára 2013 č.k. 11C 52/2011-107 vo výroku o určení neplatnosti závetu,

2/ rozsudok Okresného súdu Bratislava IV z 10. októbra 2012 č.k. 11C 52/2011-95 v spojení s opravným uznesením zo 7. januára 2013 č.k. 11C 52/2011-107 vo výroku o určení neplatnosti závetu a

3/ uznesenie Okresného súdu Bratislava IV z 19. júna 2013 č.k. 11C/52/2011-139

a vec v rozsahu zrušenia vracia Okresnému súde Bratislava IV na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Okresný súd Bratislava IV (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd prvého stupňa“ alebo prvostupňový súd“) rozsudkom z 10. októbra 2012 č.k. 11C 52/2011-95 v spojení s opravným uznesením zo 7. januára 2013 č.k. 11C 52/2011-107 I. výrokom zamietol žalobu v časti, v ktorej sa žalobca domáhal určenia, že je dedičom po nebohom Ing. S. C., II. výrokom určil neplatnosť závetu a listiny o vydedení spísaných notárom JUDr. Miloslavom Kováčom formou notárskej zápisnice dňa 21. augusta 2009 č. N 399/2009,

Nz 28384/2009, NCrls 28827/2009 a dňa 31. augusta 2009 č. N 406/2009, Nz 29277/2009, NCrls 29731/2009, a napokon III. výrokom vyslovil, že o trovách konania rozhodne do 30 dní po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej. Výrok o určení neplatnosti závetu a vydedenia odôvodnil skutkovými zisteniami vyplývajúcimi z vykonaného dokazovania, z ktorých vyvodil právny záver, že dôvody vydedenia žalobcu neboli dané.

Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) na odvolanie žalovaných rozsudkom z 28. februára 2013 sp.zn. 3Co/105/2013 rozsudok súdu prvého stupňa v odvolaní napadnutej časti o určení neplatnosti závetu a vydedenia potvrdil. Potvrdenie prvostupňového rozsudku odôvodnil jeho vecnou správnosťou.

Okresný súd Bratislava IV následne uznesením z 19. júna 2013 č.k. 11C/52/2011-139 rozhodol o povinnosti žalovaných spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania 99,50 Eur do rúk jeho zástupcu JUDr. Petra Tótha, do troch dní od právoplatnosti uznesenia.

Na základe podnetu žalovaných podal proti uvedeným rozsudkom okresného i krajského súdu v časti výroku, ktorým bola určená neplatnosť závetu, a súvisiacemu uzneseniu okresného súdu o trovách konania mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky. Navrhol, aby dovolací súd oba rozsudky v dovolaní napadnutej časti, ako aj súvisiace uznesenie o trovách konania, zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnil inou vadou konania spočívajúcou v nepreskúmateľnosti rozsudkov oboch súdov v časti týkajúcej sa určenia neplatnosti závetu, keďže svoj právny záver o neplatnosti celého závetu vôbec neodôvodnil. Zároveň namietal aj nesprávne právne posúdenie veci v tejto otázke poukazujúc na ustanovenie § 479 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého, ak závet nepriznáva neopomenuteľnému dedičovi jeho dedičský podiel, je neplatný len v tejto časti.

Žalobca sa k mimoriadnemu dovolaniu písomne nevyjadril.

Žalovaní vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu vyjadrili s týmto opravným prostriedkom a jeho obsahom súhlas.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) príslušný na rozhodnutie o mimoriadnom dovolaní podľa § 10a ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „O.s.p.“), predovšetkým skúmal splnenie podmienok pre podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom Slovenskej republiky v zmysle § 243e ods. 1 O.s.p., a to osobitne podmienku, či ochranu práv žalovaných nemožno dosiahnuť, resp. nebolo možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami. Dospel pritom k záveru, že tieto podmienky sú splnené.

Procesné predpoklady na podanie mimoriadneho dovolania upravuje ustanovenie § 243e ods. 1 O.s.p. Týmito predpokladmi, ktoré musia byť splnené kumulatívne, sú: a) podnet procesne legitimovaného subjektu, ak sa podnet vyžaduje, b) zistenie, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon, c) podanie mimoriadneho dovolania vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a d) túto ochranu nemožno dosiahnuť inými právnymi prostriedkami. Podľa právnej teórie (porovnaj Ján Mazák, Základy občianskeho procesného práva, druhé vydanie, Bratislava: Vydavateľstvo právnickej literatúry IURA EDITION, spol. s r.o., rok 2004, str. 415) na splnenie predpokladu pod písm. b) stačí, ak sa generálny prokurátor domnieva, že právoplatným rozhodnutím súdu došlo k porušeniu zákona. Rovnako aj na splnenie predpokladu pod písm. c) stačí, ak sa generálny prokurátor domnieva, že podanie tohto opravného prostriedku vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov subjektov súkromnoprávných vzťahov. Predpoklad uvedený pod písm. d) znamená neprípustnosť mimoriadneho dovolania v prípade, keď požadovanú ochranu práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb a štátu možno dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, najmä návrhom na obnovu konania, dovolaním podaným účastníkom konania, návrhom na zrušenie uznesenia o predbežnom opatrení, ako aj v prípadoch, keď zrušenie alebo zmenu rozhodnutia možno dosiahnuť inak.

V zmysle spoločného stanoviska občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 20. októbra 2015, publikovaného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 8/2015 pod č. 94, procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie.

Za opravné prostriedky potenciálne spôsobilé privodiť pre účastníka konania priaznivejšie rozhodnutie treba považovať také, ktoré sú nielen iluzórnym, ale aj reálne účinným prostriedkom ochrany jeho práv alebo zákonom chránených záujmov, t.j. ktorých využitím mohol túto ochranu skutočne dosiahnuť (porovnaj uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 4. marca 2015 sp.zn. I. ÚS 84/2015, str. 12).

Nepodanie dovolania samotným účastníkom konania podľa názoru dovolacieho súdu vylučuje prípustnosť mimoriadneho dovolania len vtedy, ak využitím dovolania mohol účastník konania ochranu svojich práv alebo zákonom chránených záujmov skutočne dosiahnuť. O taký prípad ide napr. pri zmeňujúcom rozhodnutí odvolacieho súdu, proti ktorému zákon dovolanie výslovne pripúšťa. Dovolanie možno považovať za účinný prostriedok právnej ochrany aj v prípadoch väd konania uvedených v § 237 O.s.p., ak ide o zjavné vady, účastníkom konania rozpoznateľné a potvrdené ustálenou súdnou praxou. Napr. ak účastník považuje za nesprávne procesné rozhodnutie odvolacieho súdu o odmietnutí jeho odvolania pre oneskorenosť alebo rozhodnutie odvolacieho súdu o potvrdení uznesenia súdu prvého stupňa o odmietnutí jeho podania pre neodstránenie väd.

V predmetnej veci žalovaní nemali k dispozícii dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok proti právoplatnému rozhodnutiu krajského súdu, ktorý by bol potenciálne spôsobilý privodiť pre nich priaznivejšie rozhodnutie. Išlo totiž o rozsudok krajského súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok prvostupňového súdu, v ktorom však krajský súd v súlade s § 238 ods. 3 O.s.p. nevyslovil prípustnosť dovolania, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu a tiež v danom prípade nešlo ani o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4. Za týchto okolností by nimi podané dovolanie mohlo mať charakter účinného prostriedku nápravy, len pokiaľ by išlo o spochybnenie právoplatného rozhodnutia odvolacieho súdu podľa § 241 ods. 2 písm. a) O.s.p., t. j. z dôvodov zmätočnosti upravených v § 237 ods. 1 O.s.p., nie však z dôvodov podľa § 241 ods. 2 písm. b) a c) O.s.p., t.j. z dôvodu postihnutia inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci alebo z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci. Ak by podali dovolanie z dôvodov podľa § 241 ods. 2 písm. b) a c) O.s.p., ktoré uviedli v podnete na podanie mimoriadneho dovolania, bolo by takéto dovolanie v zmysle § 238 ods. 3 O.s.p. neprípustné. Na tom nič nemení skutočnosť, že v prípadnom dovolacom konaní, ak by dovolanie podali, by dovolací súd skúmal z úradnej povinnosti existenciu tzv. zmätočných väd konania vyplývajúcich z § 237 O.s.p. a mohol by prípadne dospieť k záveru o prípustnosti a zároveň dôvodnosti dovolania pre tieto vady. Ani v takomto prípade im totiž platná právna úprava nezaručovala právne posúdenie opodstatnenosti nimi, resp. proti nim, uplatňovaného subjektívneho práva. Jediným opravným prostriedkom potenciálne spôsobilým privodiť pre nich priaznivejšie rozhodnutie v merite veci, t.j. v otázke správneho právneho posúdenia práva, o ktoré v konaní išlo, bolo mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora.

Od žalovaných nebolo možné ani spravodlivo požadovať, aby nedostatočné odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu považovali za vadu spočívajúcu v odňatí možnosti účastníka konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f) O.s.p., a aby z tohto dôvodu sami podali dovolanie. V čase podania ich podnetu rozhodovacia prax najvyššieho súdu nebola jednotná v otázke, či takáto vada má byť považovaná za vadu spočívajúcu v odňatí možnosti účastníka konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f) O.s.p., zakladajúcu prípustnosť a zároveň dôvodnosť podaného dovolania, alebo či má byť považovaná len za tzv. inú vadu konania, ktorá sama prípustnosť dovolania nezakladá. Judikatúra najvyššieho súdu v tom čase považovala nepreskúmateľnosť rozhodnutia za dôsledok a prejav tzv. inej procesnej vady konania v

zmysle § 241 ods. 2 písm. b) O.s.p. (porovnaj R 111/1998) a bol známy aj nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 30. januára 2013 sp.zn. III. ÚS 551/2012, v ktorom bolo uvedené, že väčšinovým názorom svojich senátov sa ústavný súd priklonil k tej judikatúre najvyššieho súdu, ktorá prijala záver, že nedostatok riadneho odôvodnenia rozsudku nezakladá vadu konania podľa § 237 písm. f) O.s.p., ale len tzv. inú vadu konania podľa § 241 ods. 2 písm. b) O.s.p. Žalovaní sa preto nemohli spoliehať, že majú k dispozícii dovolanie ako prostriedok nápravy tejto vady konania. Podmienka prípustnosti mimoriadneho dovolania spočívajúca v nemožnosti žalovaných dosiahnuť ochranu svojich práv inými právnymi prostriedkami bola preto aj z tohto dôvodu splnená. Zároveň bola splnená aj podmienka, že generálny prokurátor podal mimoriadne dovolanie na podnet žalovaných a že rešpektoval aj nimi vymedzený rozsah a dôvody, v ktorom, resp. ktorými, má byť týmto opravným prostriedkom napadnutý právoplatný rozsudok krajského súdu.

Po vyriešení otázky splnenia podmienok pre podanie mimoriadneho dovolania dovolací súd bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.) preskúmal rozsudok okresného i krajského súdu v napadnutej časti, a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je opodstatnené.

Z odôvodnenia rozsudkov odvolacieho súdu i súdu prvého stupňa je zrejmé, že oba súdy odôvodnili len svoj právny záver o neplatnosti vydedenia, zatiaľ čo ďalší právny záver o neplatnosti závetu neodôvodnili vôbec. Táto skutočnosť zakladá nepreskúmateľnosť ich rozhodnutí v tejto časti a je takou vadou konania, pre ktorú bolo potrebné tieto rozhodnutia v napadnutej časti, ako aj súvisiace rozhodnutie o trovách konania, zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Na rozdiel od názoru generálneho prokurátora, ktorý nedostatočné odôvodnenie rozsudkov kvalifikoval ako tzv. inú vadu konania (§ 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p.), však dovolací súd považoval nedostatočné odôvodnenie rozhodnutí krajského i okresného súdu v okolnostiach danej veci za vadu konania vyplývajúcu z ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f) O.s.p., t.j. za vadu spočívajúcu v odňatí možnosti žalovaných konať pred súdom. Tento názor dovolacieho súdu je v súlade s aktuálnym stanoviskom občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 3. decembra 2015, publikovaného v Zbierke stanovisk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 1/2016 pod č. 2, v zmysle ktorého nepreskúmateľnosť rozhodnutia výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže byť skutočnosťou, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku. Za nedostatok zásadného vysvetlenia dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu treba totiž považovať predovšetkým úplnú absenciu dôvodov vysvetľujúcich právny záver súdu v otázke, od riešenia ktorej bola závislá opodstatnenosť uplatneného nároku.

Uvedená vada však vzhľadom na okolnosti danej veci (keď sa záver súdov o neplatnosti závetu javil ako dôsledok záveru o neplatnosti vydedenia) nebránila dovolaciemu súdu zaujať stanovisko aj k námietke generálneho prokurátora týkajúcej sa nesprávneho právneho posúdenia veci oboma súdmi v otázke neplatnosti celého závetu. Generálny prokurátor opodstatnene poukazoval na to, že len samotná skutočnosť neplatnosti vydedenia plnoletého potomka nemôže mať za následok bez ďalšieho aj neplatnosť závetu ako celku. Výplýva to z ustanovenia § 479 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého ak závet odporuje právu neopomenuteľného dediča, je v tejto časti neplatný, ak nedošlo k vydedeniu tohto dediča. Výklad tohto ustanoveniu nevyvoláva v praxi pochybnosti, preto nepotrebuje ďalší komentár.

So zreteľom na uvedené dovolací súd podľa § 243b ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p. rozsudky súdov v základnom konaní v napadnutých častiach ako aj súvisiace uznesenie o trovách konania zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

Dovolací súd je presvedčený, že vady, pre ktoré zrušil mimoriadnym dovolaním napadnuté rozhodnutia, t.j. úplná absencia odôvodnenia a zjavné pochybenie pri aplikácii hmotného práva, majú povahu tzv. základných vád, ktoré judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva akceptuje ako dôvod pre zrušenie

právoplatných rozhodnutí za účelom nápravy týchto väd, a teda za dôvod pre výnimočný odklon od princípu právnej istoty, nastolenej právoplatným rozhodnutím, v prospech princípu spravodlivej ochrany práv (porovnaj PSMA, SPOL. S.R.O. proti SLOVENSKEJ REPUBLIKE, rozsudok z 9. júna 2015, č. 42533/11, bod 69 a 70). Za takéto základné vady považuje táto judikatúra justičné omyly alebo závažné vady súdneho konania, zneužitie právomoci, zjavné pochybenia pri aplikácii hmotného práva alebo akékoľvek iné závažné dôvody vyplývajúce so záujmov spravodlivosti (porovnaj tamtiež).

V novom rozhodnutí rozhodne súd, ktorému sa vec vracia, aj o trovách pôvodného, ako i dovolacieho konania.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.